

כתובות דף מה'

מראי מקומות- כתובות מ"ה

- (א) סוקלין אותה על פתח בית אביה, כלומר, ראו גידולים שגדלתם- פי' הריטב"א, כלומר, מכאן יצא הסרחון הזה, שלא יהו העולם סבורים שונתה בבית חמיה, לפי שבאו העדים כשהיתה כבר בבית חמיה, משא"כ היכא דבאו העדים כשעדיין היא בבית אביה, בזה כ"ע ידעי שונתה בבית אביה, ואז רצתה התורה לפרסמה על שער העיר ההיא.
- (ב) כלומר, ראו גידולים שגדלתם- הק' הפני יהושע, מ"ש דנקט הברייתא טעמא דקרא. וביאר דמפשטות הקרא משמע דדוקא בציוור של מוצש"ר, דהיינו דבא הבעל ואמר בעלתי ולא מצאתי בתולים, דוקא בכה"ג מוציאין אותה אל פתח בית אביה. אבל מהברייתא מבואר שאין הדין כן, אלא דכל היכא דהעדים באים כשהיא בבית חמיה הדין כן (ולכאוי כן משמע טעמי דיה אפר, וכי דלרבא צריך לרחוק דציוור זה של הברייתא מיידי במוצש"ר דוקא (מטעם אחר), ומשמע דמעי וכי אינו מוכח, וא"כ סבא דאף היכא שאין הבעל מוצש"ר, סוקלין אותה על פתח בית אביה), ולכך ביאר הברייתא דכיון דהתורה עצמה כתי' טעם הדבר, דכתי' כי נבלה עשתה בישראל לזנות בית אביה, אלמא דבהאי טעמא תליא מילתא, והיינו לפרסם דמבית אביה יצתה הנבלה, וא"כ אין חילוק בין אם מוצש"ר או לא.
- (ג) סרחה ולבסוף בגרה, תרון בחנק- העיר רעק"א, איך דנין אותה בחנק, הרי כיון דבשעת הזנות היתה נערה, א"כ מסתמא הותרו אותה בסקילה ולא בחנק. וכי דצ"ל או דמותרה לדבר החמור הוי מותר לדבר הקל, או כמ"ד דא"י צ שיתרו אותה באיזה מיתה, ומיירי באמת בהתרו סתם. אבל העיר עוד, דלמ"ד דצריך להתרותה לאותה מיתה, אין סוקלין אותה אם עדיין נערה היא, הרי התראת ספק הוא, דדלמא לא תהי' מחוייב סקילה, דדלמא לא יהו דנין אותה עד לאחר שתבגר. וכי דצ"ל דהאי תנא דס"ל דצריך להתרותה לאותה מיתה, דהיינו ר' יהודה, אזיל לשיטתו, דס"ל דהתראת ספק שמה התראה. וא"כ, למ"ד דהתראת ספק ל"ש התראה, צ"ל דאין שייך לסקול נערה המאורסה אא"כ מתרין אותה סתם, וסיים דדוחק לומר כן, דכל הפרשה נאמרה דוקא בהתרה אותה סתם. וע"ע בהפלאה דהק' כזה על שי' הרשב"ם שהביא תוס' (ע"ש מש"כ בדעת רש"י), וכי דזהו גופא החי' בפ' דמוצש"ר, דלכ"ע יכול להתרות סתם.
- (ד) למימרא דכל היכא דאשתני גופא אשתני קטלא- הק' הברכת אברהם, הרי לעיל אי' שיש בגר בקבר, וא"כ, בשלמא אם בגרות היינו בעיקר נדון של זמן, א"כ שייך לומר ענין של בגר בקבר, אבל אם צריך שינוי הגוף בפועל, א"כ ודאי אין שייך זה בקבר. וא"כ, מה שייך לומר דאשתני גופא, הא דין בגרות אינו מחמת שינוי הגוף בכלל (ואולי יש לדחות, דבעיקר הוי בגרות שינוי הגוף, אלא דיני' נקבעו ע"י הזמן טעם נעשה שינוי זה בדרך כלל. וא"כ, שפיר י"ל דאשתני גופא אשתני קטלא, דמה שאשתני דינא דהוה הוא בעצם מחמת שינוי דבדרך כלל נעשה בגוף, וצ"ע בזה). וכי לחלק בין דיני זכיות האב של הגמ' שם, ובין דיני סקילה של הגמ' כאן. דבשלמא לעיל, דהנדרון ה"י בענין זכיות האב, א"כ י"ל דסברא הוא שיש לו רק ו' חדשים מוזמן נערות, ואח"כ הפסיד זכות בתו. אבל לגבי דיני סקילה, דהסברא הוא דמשום דאינה בתולה גמורה, שוב אין לה דין סקילה אלא חנק, לזה צריכה להיות בוגרת בשינוי הגוף דוקא.
- (ה) שאני מוצש"ר דחידוש הוא, דהא נכנסה לחופה ולא נבעלה בעלמא וזינתה בחנק, ואילו מוצש"ר בסקילה- הק' בשו"ת רעק"א (תנינא ק"ו), איך אמר רבא דמוצש"ר הוי חי' דהא אף לאחר חופה נסקלה, הרי שי' רבא לעיל (יא:): הוא דנכנסה לחופה ונמצאת בעולה, אין לה כתובה כלל, משום דמקח טעות הוא, וא"כ נמצאת דבאמת עדיין ארוסה היא, כיון שהחופה היתה בטעות, וא"כ אי"ז חידוש כלל. ות"י ע"פ מש"כ המשנה למלך (אישות ה', ד', ד"ה ואו חסר), דאפי' על תנאי דלשעבר (ע"מ שאין לך כך וכך, או שיש לך כך וכך, וכדו') צריך לגדרי תנאים. וא"כ, כיון דכל מקח טעות מדין תנאי הוא, דהוי כאילו התנה בפירוש תנאי דשעבר, וכיון דצריך גדרי תנאים, א"כ צריך להיות מילתא דאי' בשליחות, דהא מלתא דליתא בשליחות ליתא בתנאי. וא"כ, י"ל דכיון דאין שייך לעשות שליח בעשיית חופה, א"כ י"ל דאין שייך מקח טעות בחופה, ואף אם טעות הוא, מ"מ חל. וא"כ, כאן דהעדים אומרים שזינתה תחתיו, א"כ אין שום טעות בהקידושין, וכל הטעות הוא רק בחופה, ובחופה אין שייך מקח טעות. וא"כ, ממילא אף רבא מודה דנשואה היא (אלא דשעבר עצמו בטעות בהכתובה, ולכן אינו חייב כלום מהכתובה), ושפיר מבואר כאן חידוש, דאף דאשתני דינא, מ"מ לא אשתני קטלא. וכי להביא ראי' לשי' רש"י בעלמא, דמסירה לשלוחי הבעל אינה חופה ממש, אלא דמהני לענין ירושה, דאם מהני לחופה ממש, וכמש"כ תוס', א"כ נמצא דשפיר הוי חופה דבר שאפשר לעשות ע"י שליח, וממילא שייך ב"י מק"ט, והדרה קו' לדוכתי'. אולם ע' בהערות להגרי"ש, שכ' סברא להיפוך, דבציוור דמסר האב לשלוחי הבעל ודאי אין שייך לעשות תנאים, ומשום דאי"ז חלות שנעשה ע"י הבעל, אלא מהני ממה שיצתה מרשות האב, ואין כאן מעשה המתייחס להבעל או לשלוחיו דשייך להתנות בה. והוסיף דלכאוי זהו באמת אופן שמועיל בכל חופה, וא"כ מסתבר דלא יועיל תנאי בחופה.
- (ו) ואילו מוצש"ר בסקילה- ע' בהערות להגרי"ש, שהביא מה שהק' ההפלאה (בד"ה בא"ד והא דנקיט), למה נחשבת לנשואה בכלל, הרי למ"ד דאין חופה לפסולות (ביבמות נו:), הרי כיון דתזנה נמצא דאסורה לבעלה, וא"כ הו"ל חופה לפסולות ולא מהני, וא"כ נמצא דארוסה היא. ובפרט לשי' הרמב"ם, דס"ל דאפי' למ"ד יש חופה לפסולות, זהו רק לענין תרומה, אבל לשאר דברים בעינן יחוד הראוי לביאה, א"כ ודאי ק' לכ"ע, למה ה"י חופה בכלל. ות"י הגרי"ש ע"פ מש"כ הבית שמואל (גי', א'), דאפי' לפי הרמב"ם, דחופת נדה אינו קונה, מ"מ מסירה דהאב מהני להוציא מרשות האב גם בנדה, וא"כ י"ל דמה שהביא ראי' דחי' הוא, היינו מציוור דמסר לשלוחי הבעל, דזה מהני אפי' בפסולות, ואפי' ביחוד שאינו ראוי לביאה. ומבואר מדבריו דלא אמרי' דבכל מסירה לחופה נכלל ג"כ מסירה

DAF A WEEK

דף השבוע

Master the Blatt. Savor the Geshmak.

לע"נ ברוך בענדיס וברכה גרוס ע"ה - BY MR. & MRS. DUVVY GROSS

כתובות דף מה'

- לשלוחי הבעל (ודלא כדברינו לעיל), אלא דמסירה לחופה היכא דהאב שם אינו מסירה כ"כ לרשות הבעל להוציאה מרשות האב כמו מסירה ממש לשלוחי הבעל והאב אינו נשאר עמה.
- (ז) שאני מוצש"ד דחי' הוא... ואילו מוצש"ד בסקילה- פרש"י, דהיינו דאם עדים באו אחר החופה, דינה בסקילה (וכ' תוס' דמה דאמרי' דהעדים קודם קודם שנבעלה לבעלה, לאו דוקא, דה"ה אם באו לאחר שנבעלה). אבל תוס' הביא בשם הרשב"ם, וכ"כ הרמב"ם (א"י"ב ג', ח') עוד פי' בדברי רבא, דהיינו דאשה שזינתה אחר שיצאה מבית אביה, או לאחר חופה בלא ביאה, דינה בחנק. ותמה הראב"ד על הרמב"ם, הרי א"י במשנה בסנהדרין דנכנסה לחופה ולא נבעלה, אם זינתה הרי היא בחנק, וכי שאני היכא דהבעל הביא העדים לענין להוציא אותה לסקילה. וע' במגדל עוז שם שתמה על הראב"ד, הרי זהו מה שהגמ' רוצה להראות, שיש ח"י במוציא שם רע, וא"כ ודאי, אה"י, מה שהוא מוציא שם רע עלי' גורם שמוציאין אותה לבית הסקילה.
- (ח) אימור דשמעי' לי' לר"ש דאזלי' אף בתר ידיעה- פי' הרמב"ן, דבאמת ר"ש גם בתר החטא אזיל, אלא דלגבי חיוב קרבן שאני, דמלבד החטא, גם הידיעה הוא חלק של המחייב, וא"כ הרי השתא חל עליו החיוב קרבן, והשתא נשיא הוא, אבל כשתטא ה"י הדיוט, וא"כ כיון דחלק של המחייב הוא כשה"י הדיוט, וחלק של המחייב ה"י כשה"י נשיא, לכן אין שייך לחייבו כלום. אבל לגבי נערה, שפיר שייך לומר דאזלי' לגמרי בתר זמן החטא, כיון שאין עוד מה לחייבה אח"כ כשנעשית בוגרת.
- (ט) תני תדון בסקילה- וכן הוא לרינא, קיי"ל דלא אמרי' הואיל ואשתני גופא אשתני קטלא. והק' בהערות להגרי"ש, הרי בסנהדרין (ע"א:) א"י דבן נח שבא על אשת איש (ישראלית) ואח"כ נתגיר, דינו בחנק, ואע"פ דאם ה"י גוי ה"י נדון בסניף, מ"מ הואיל ואם ה"י עובר זה עכשיו, ה"י דינו בחנק, א"כ גם עכשיו דינו בחנק, אלמא דדינו אשתני. וביאר דשאני התם, דאם ה"י עבירה זו ממש עכשיו, ה"י דינו בחנק. אבל בוגרת זו, אף דאם היתה זינתה היום היתה דינה בחנק, והו' רק משום שלא עשתה עבירה של "נערות", אבל אם היתה עכשיו עושה עבירה של "נערות", גם עכשיו היתה נדון בסקילה [ונמצא להבדיל דק' כצ"ח כמו סניף לא אמרי' דאשתני נופא אשתני קטלא, אבל בדרך כלל שפיר אמרי' כן]. **אולם** ע' בחי' ר' שלמה (סוף סי' י"א) דלכא"ו לא ס"ל כן, שהרי ה' על הגמ' בעמוד א', מה אמר רבא דמוצש"ד ח"י הוא, דאילו מזנה עכשיו דינה בחנק, אבל אם עדים באים על זנות דמעיקרא דינה בסקילה, הרי גם עכשיו בעצם יהי' דינה בסקילה אם היתה עברה עבירה של "נערות" עכשיו, ורק דא"א במוציאות שתה"י עוברת עבירה זו של נערות, אבל אי"ז שינוי בעצם. ולכן פי' ע"פ מה דא"י לקמן (מ"ט) דאם נכנסה לחופה ונתאלמנה או נתגרשה, ואח"כ נכנסה לחופה וזינתה, דינה בחנק ולא בסקילה, דכיון דהיתה לה שם נשואה, א"כ שוב לא הררה למילתא קמייתא. והוכיח ר' שלמה משם דמה דאמרי' דנשואה דינה בחנק, אי"ז רק משום דלא עשתה אותה עבירה, דכאן הרי עשתה אותה עבירה ממש, שהרי נערה מאורסה היא, אע"כ שיש שינוי ע"י המצב של נישואין, וכיון דנשתנה גברא, ממילא נשתנה דינא [ולכא"ו יש לדחות תרי"א, דהעבירה של נערה המאורסה היינו אשה שסעולם לא היתה נשואה, אבל אם היתה נשואה, שוב אין שייך לה לעבור העבירה של "מאורסה", ודומה ממש לבוגרת, ויש לעי' בזה].
- (י) **ואמאי, נערה המאורסה אמר רחמנא, והא בוגרת היא-** יש לעי', הרי היתה נערה המאורסה בשעת החטא, וא"כ אף הוי סתירה להפסוקים במה שעכשיו דנין אותה וממיתין אותה ע"פ מה שעשתה כשהיתה נערה המאורסה. וע' בפני יהושע שכ' דקר' הגמ' היתה מקרא דכתי' והוצאתם את שניהם אל שער העיר, את הנערה וכו', ומשמע דגם בשעת מיתה היתה נערה.
- (יא) **והוא שבעל- פרש"י,** דכדי ללקות צריך לפרשת מוצש"ד, דהא לאו שאין בו מעשה הוא, ובעלמא אין לוקין, ולכן צריך דוקא לקיים תנאי הפרשה ממש, והיינו שצריך לבעול. אבל ר' יהודה ס"ל דאפי' אם לא בעל לוקה, ואף דס"ל דצריך תנאי הפרשה כדי להתחייב בק' סלע, מ"מ שאני מלקות, דס"ל לר' יהודה דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו, ולכן אי"ז חידוש בכלל. והק' המהרש"א, למה כ' רש"י דר' יהודה לשיטתו דס"ל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו, הרי ש"י ר' יהודה הוא דצריך לשכור עדים כדי ללקות, וא"ש אף לר"י צריך מעשה. ות"י הקרני ראם דאף דצריך לשכור עדים, אבל המלקות אינו בא אלא על המוצש"ד (ושכירות העדים אינה אלא תנאי בעלמא בהמחייב).
- (יב) **לוקה מכת מדרות מדרבנן- כ' הריטב"א** בשם הערוך, דמכת מדרות מכין אותו עד שתצא נפשו. וכן הביא מהרמב"ם בהל' חמץ ומצה (ו', י"ב), לגבי האוכל מצה בערב פסח. אבל בפיה"מ לנוזיר (ד', ג') כ' הרמב"ם שמכין אותו כפי אומד ב"ד, וכ"כ הרמ"ה. וביאר הריטב"א שיש ב' מיני מכת מדרות, א' "כל מכת מדרות שהיא על עבירה נמשכת, ויש בו לחוש להבא, מכין אותו עד שתצא נפשו, או עד שיקבל עליו כראוי דברי חכמים." ב' "וכל שהיא על עבירה שאינה נמשכת אלא ליסרו לשעבר, דנין אותו באומד ב"ד ובפחות ממלקות של תורה."

לימוד מסכת כתובות מוקדש : לע"נ ר' חיים יהודה ב"ר אליעזר ז"ל
IN MEMORY OF MR. HERBY STAVSKY